

YORK BARRI'N EUSKEREAREN AURKA

Doyaga eta Sotes alkar-izketaren ondoren.

“Ni laguntzaille lez joan naz- diño onek- Gobernua Emilia’gaz batera datorrela ziurtatzeko”.

Sotes’ek eta Doyaga’k pozik urte dabela diño, naiz eta okerra zuzentzeko ezer idatziko dabenik esan ez: “Guk, euskaldun lez, egin bear izan doguna egin dogu eta mezu zuzena euskuratu dautsegu”.

OLAZAR’tar Martin’ek

“The woll Street Journal” aldizkariak idaz-lan arrigarri bat argitaratu eban joan dan azillaren 6n. egunean, idazlea Keith Jhonson zala idazpurua “Euskaldunen izkisiziñoa:Zelan esaten dan “pastor” euskeraz.” zala.

Idaz-lan orretan, beste gauza askoren artean oneik agiri ziran:”Euskal independentzi-zaleak orain gramatika ateraten dabe zizparen orde”, “kaleetatik poliziak kentzen dira gramatika ikasi dagien”.

Euskaldunak gogor jarri ziran idazki orren aurka albiste-bide askotan agertu ziralako. Idazleari oar asko bialdu eutsoezan beronen aurka eta onek erantzun au emon dau:”Nik ez dot iñoz izan euskereari erasoteko ametsik eta euskaldunai iraiñik egin ba’dautset, orrek samindu egiten nau”.

“Deia” egunkaria alegindu da Keith Jhonson’en barriak jakiten, bai telefonoz eta bai tximist-bidalgoz, baiña ez dau iñoz erantzuten.

Ipar-Amerika’ko aldizkari onek ez dau nai beste lan bat idazterik, ori litzake iraiña kentzeko bide bat.

17 000 izenpetzaille euskaldunek idatzi dautsoe egunkari onen zuzendari-ordeari euskerearen alde egiteko. Eusko Ikaskuntzak batu dauz izenpe oneik.

Egunkari orrek artu dau bere idazgoan York Barri’ko Euskal-Etxearen Zuzendari dan Emilia Doyaga eta onek alegiñak egin dauz ekonomi-egunkari orrek iraiña aintzat artu dagian, berak esandako berbak:”Euskerea atzeratua dala”, “baserrikoa dala” eta “Ezetara egokitu eziña” dala esan dauanean.

Karen Pensiero Zuzendari-Ordeak izenpeak onartu dauz eta batera eroan jakozan agiriak be bai.

Emilia Doyaga’gaz batera joan da Egunkarri’ra York Barri’n Eusko Jaurilaritzaren ordezkari dan Aitor Sotes:

EUSKEREAA AZTERGAI

Idaz-lan aztertua

Idazpurua:”Inquisición vasca. ¿Cómo se dice “Pastor” en euskera?

Idazlea: Keith Johnson.

Aldizkaria: The wal journal

Eguna:2007-11-06.

Ekintza:Día internacional del euskera 2007.

Itzultzailea: Olazar’tar Martin.

OARRA:Berba-bide zabala ta luzea emon dau idaz-lan onek eta ZER’en irakurleai barri zeatza emoteko, idazlana euskeratu egingo dogu eta oar batzuk egin. Gero beste lan bat egingo dogu gai oneri buruz.

“Rosa Eskibias estututa dago eukaldunen burrukaren barruan aurrerengo doalako, España’tik askatasuna lortzeko jokoan. Benetan lenengo lerroan dago euskerearen ikastaldian.

Eskibias’ek 50 urte daukaz, bigarren maillan matematiken irakaslea da, erdelduna eta Bilbao’tik etorria, eta euskerea ikasi bear dau bere lan-tokia galdu ez egiteko(1).Beste amar ikaskideak lez, or sartzen da etorkiñai gaztelerea irakasten dautsena be, gitxienez urtebeteko epea edo zapatu-urtea emon dautsoe, irabazia galdu bagerik, asteen 25 orduan bururatu dagizan euskerearen aditzak eta iztegia.Izkuntza onek ez dauka zer-ikusirik Europa’ko beste izkuntzakaz eta milloi bat baiño gitxiago dira berau darabilenak. Ez aitzu 450 milloi dirala gazteleradunak (2).

“Nik egiten dodan lana egiteko, euskerea ikastea geiegikeri bat da” diño Eskibias´ek.(3)

Euskal-askatasun zaleak 39 urte daroez España´tik askatasun osoa lortzen, baiña aspaldiko urteetan asko naiago dabe izkilluakaz baiño gramatikeagaz egin burruka ori. Askatasun-zaleak euren lurralde askatua nai dabe eta bitartean agiriko bizitza osoan euskerea ezarri. Gaur Euskalerriak 2,1 milloi biztanle dauz eta euretatik %30 inguru dira euskeraz berba egiten dabenak eta %95 dira gazteleraz itz egiten dabenak.

Euskalerriko jaurlaritzaz(4) asi da loturak estututen izkuntza-arloan eta gaur erri-aurreko langille guztiak, karteruak naiz su-amatatzaileak izan, euskerea ikasi bear dabe lan-lekua lortzeko edo eukiteko.Ertzaiñak kaleak izten dabez gramatika ikastera joateko eta lantegiak Jaurlaritzagaz daukezan artu-emonetan euskeraz egin bear dabe. Datorren urtean asita, erri-aurreko eskoletara sartzen diran ikasleak euren irakastaldiak euskera utsean artuko dabez.

Euskalerrian osagilleak urri dagoz baiña osakidetzak beartu egiten dauz osagilleak euskeraz berba egiteko (5). Osakidetzako araudiak zeatz diño euskerea zelan erabilli egoera bakoitzean naiz gaisoak ikertzen diranean naiz telefonoz oar bat egiten danean naiz erri-aurrean oar bat ipinten danean (lenengo euskeraz, gero erderaz). Arauak dagoz zelako izkia erabilli agertzeko eta gaiso-etxeetan oarrak non ipiñi esateko (euskerazkoak goian edo ezkerrean eta beti izki baltzez)(6).

Euskal ekintzaren elburua euskerea ta erdereza “ofizialkide” izatetik “bardinkide” izatera eltzea da. Euskerearen aldetzaileak entzun ezker, ori bearrezko gauzea da len izan dan izkuntzaren zapalkuntza bardintzeko(7).Euskerea debekatuta egon zan 36 urtean Franco´ren diktadurapean eta ez zan erabilten asi 1980n. urtera arte.

Elebitasundun gizartea nai ba´dogu, bereizkuntza (diskriminaziñoa) egin bear da euskerearen alde (8), ori diño Eskibias´ek ikasten dauan lako akademien arduradun dan Mertxe Mujika´k. Euskaldun askok oraindiño be bereizituta ikusten dabez euren buruak, españera nagusi dalako.

Baiña abertzale euskaldunak euskerea indartzen lan egiten daben artean, pozgarria ez dan giroa aurkitzen dabe.

“Eguneroko bizitzan ez da erabilten euskerea” (9), diño Leopoldo Barreda euskal parlamentuan “PP”ko arduradun danak. Millak urteetan bizi izan da (euskerazko idazkiak gastelerazkoa baiño lenagokoak dira) euskerea izkuntza zar biurtua da eta ez da egokia oraingo bizitzarako. Euskereak ez dauka ezelako artu-emon edo antzik beste izkuntza bategaz be, batzuk bereberakaz edo eskimalean al inuik izkuntzagaz zer-ikusia daukala esan arren.

Esaterako, ”aeropuerto, ciencia, renacimiento, democracia, gobierno ta independencia” oraintsu asmatutako berbak dira eta betikoa izan dan euskeran

ez dauke sustrairik: Aireportu, zientzia, errenazimendu, demokrazia, gobernu, idependentzia. (10).

Ostera, 10 itz dagoz “pastor” euskeratzeko, zelako piztiak diran kontuan artuta (11):Astazain, esaterako, astoak zaintzen dauzana,urdaín txarriak zaintzen dauzana,beiak zaintzen dauzana euskeraz beizain da. Europa´ko izkuntzak antzeko itzentzat antzeko sustraiak daukez, esaterako zenbakiak (three,drei,tres trois), baiña eskerazkoak orreín antzik ez dauke:bat,bi,iru,lau eta amar´era eldu arte (12).Sinistedun euskaldunak “Jainko” gurtzen dabe.

Eusko Jaurlaritzaz urteetan alegindu da eta billoiak euroak eralgi dauz alegin au egiteko: Erri-aurreko agiri guztiak , Osakidetzako lana eskatzeko naiz Europa Baturako lur-langintzarako bekak eskatzeko,esukeraz be egon daitezkan. (13). Baiña aurtan abertzaletasunaren zeazka (14) dan Donostia´n, lurraldeko bigarren uri nagusia da au, iñok ez dau eskatu gidarien azterketa euskeraz egiterik.

Euskerazko EITB´n ekinaldi ospetsuak dagoz, esaterako “Pipi galtzaluze” baiña ikusleak euskalerrian %4´4 baiño ez dira, Taylor Nelson Sofres´en jakingarriak diñoenez Erri-Aurreko Tv´n abereai buruz diran ekinaldiak baiño gitxiago. (15).

Euskalerriaren askatasun osoa eskatzen dabenak be euren arazoak daukez euskerazko gramatika erabilteko. Eusko Jaurlaritzaren Lendakari dan Juan Jose Ibarretxe´k ez darabil euskerea erreztasun aundiagaz prensa-aurreko ekinaldietan. Berau be beste askoren antzera españeraz itz egiten azi zan eta gero ikasi eban euskerea.(16).

Izkuntzaren jokabide barrietara sartu bear izan daben elduak, gaitx aurkitzen dabe euskerea ikastea.”Zarren artean azkenak garala uste dot , baiña ez daukagu beste aukerarik” diño Ignazio Gartzia(17). Au matematiken irakasle da , Eskibias´en eskola-lagun eta izarditan jartzen da euskerazko azterketa egiteko daukazan idazkien aurrean.

Izkuntza-arloko jokabideak eldu asko eroan dauz ber-eziketa lanera eta amarka millak izan dira barriro eskolara joan bear izan dabenak. Onein arazoak agertu dira euskerazko komik baten: Euskaldunak ez diran elduak dira , euskaltegira bialduak, eta len-maillako euren ikasleak eskatu bear dautsee laguntza, egin bear dabezan ariketak egiteko.

Joseba Arregi(18)Jakintza-Sailleko arduradun izanak, jaiotzatik euskalduna eta aldi baten izkuntza-arloko jokabidea zuzendu ebanak uste dau euskera-arloan larregi bultz egiten dala. “Euskerea ez da egokia eguneroko alkar-izketarako”, diño. “Izkuntza bat goitik bera ezarten danean, gitxiago erabilten da eta ortik sortzen da askatu-eziñeko korapilloa, goitik beera ezartzearen eta alboratzearen artean” (19).

Ikas-lekuetan euskerea erabilli-bearrak bidea zabaltu dautse askatasun-zaleak urtenbideak neurtzeko. Euskerazko esku-liburuak ez dautse agertzen ikasleak Euskalerria España´ren zatia dala, esaterako, lenengo

maillako liburu batzutan ez da aitatu be egiten España (20).

Euskadi'n bizi diran ikasleai esaten jake Euskalerrria España-aldean eta Frantze-barrenean kokatzen dala eta España laterriak kolonizatu ebala(21).

Be-maillako politiku batzuk arduratuta dagoz, euskerea ainbetse aitatzea, España'ren eta askatasun-zaleen artean alkartzea eziña dalako. "Gazteak gero bizitzan aurkituko dabena dana, (esaterako España'n bizi dirala) Madrid'en ezarketa gogor lez agertzen da" diño PP'ren alduna eta izkuntza.-politikaren aurkakoa dan Santiago Abascal'ek."Onak biozkatuta izten dau eta Euskalerrrian gogorkeria indartzeko bidea da". (22)

Baiña goazen ikas-lekura: ezintasunik geiena gramatika gaitza izatetik dator (23). Azterketak eta ETB'n egitarau onik ez aurkitzea dira oretarako bide.

Arantza Goikolea, Eskibias'en irakasleak bide bat eskintzen dau eguneroko beti-bardin diran gauzak alboratzeko. Tamara Allende 25 urteko irakasleak euskera txapurratuan diño gabetan telebista asko ikusten dauala.

Euskerazko egitarauak?, itaundu dautso Goikolea'k. Allende'k burua makurtu dau eta aurpegia gorritu jake. "Ez, españerazko ekiñaldiak" diño, eta irakaslea ta ikaskideak zarataka geratzen dira. (24)

OARRAK

- (1) Arazoa oker agertzen da. Nik gizartean ikusten dodanez, euskerea ikasten ez dabena ez jake kentzen lan-lekua. Aspaldiko urte bitan amabost osagille eta bakoitxaren gaiso-zaiña ikertu dodaz. Guztiak izan dira erdeldunak eta eurakaz erderaz egin bear izan dot berba. Osagille bat izan da euskalduna eta ez ikastaroak egin dauzalako, bere sendian euskera egiten izan dalako baiña. Gaiñera onen gaiso-zain laguna be erdelduna zan.
- (2) Nik, euskaldun lez, ez daukat eskubiderik osagille euskaldunak eukiteko? Errietan be abade euskaldunak daukaguz, baiña geienetan ez osagille euskaldunak.
- (3) Euskalerrian eta euskaldunen artean egiten ba'dozu zure lana, euskerea jakin bear zeunke eta ez beste guztiak zeurera makurtu-erazo.
- (4) Nik ondo deritxat Eusko Jaurlaritzak euskaldunen sebitzailleai euskera berba egiten jakitea eskatzeari.
- (5) Esan dot zelan dagoan euskaldunen osagilleen arazoa eta ez dago ain zorrotz begiratuta, ezta urrik emon be.
- (6) Euskereak bere indarra eukitea ondo ikusten dot eta ori nai ez dabena gure zapaltzailleak dira, enda-iltzaille edo jenezidak.
- (7) Euskerea zapaldua izan da : Euskera baiña ez nekiala joan nintzan eskolara eta an dana izan zan

erdera utsa. Zergaitik? Gero amabi urte egin dodaz ikasten eta berba bat be ez dot entzun euskeraz. Zergaitik? Ez da ori euskerea zapaltzea?

- (8) Euskerea baztertu eta erdere nagusi agertzeko, bereizketa edo diskriminaziñoa egin da beti. Ezer bereiztekotan edo diskriminatzekotan, makalaren alde izan bear dau eta emen makala euskerea da.
- (9) Gure amak ez ekian erderarik, aita be asko ez eta ni eurakaz bizitzako arazo guztietan ondo ulertzen nintzan. Ori "vida real" da.
- (10) Artutako maillego-itzak (préstamos) inglesean %80 baiña geiago dira eta euskereak be artu leiz olako itzak, baiña euskereak bere barrutik itzak sortzeko almen aundia dauka eta maillego larregi artzea arriskugarri litzake izkuntza onentzat. Sarritan itz bi erabilten doguz, esaterako urrutizkiña/ telefona. Ona emen aitatzen diran itzak bietara: aireportu/ egazkinzelai, zientziak/jakintza, errenazimentu/ berjaiotza, independentzia/etena edo askatasun osoa.
- (11) Izkuntza guztietan jazoten dan gauzea da ori. Jakintza baten barruan doa izkuntza eta bere arloan itz asko geiago daukaz, esaterako arrantzaleen artean araiñen eta itxas-ontzi giroko izenak ugari dagoz, ez otera baserrikoak.(Oilloa esaten dautse oillaskoari naiz ollandeari naiz oillarrari...) baserrian, otera, itz asko daukez euren arloan, baiña ez arraiñen arloan.
- (12) Zenbakietan beste izkuntzak amarka jokutzen dabe: TREinta, CUARENTa, CINCUENTa, SESENTa...baiña euskerearen zenbaketak ogei dau oiña, ez amar:ogei, ber-ogei, iru-ogei. Lau-ogei... Frantzerak erdizka, irurogeira arte amarka eta iruriogeiak gora ogeika: Quatre vengt diz.
- (13) Nondik atera dau idazleak Donosti dala abertzaletasunaren zeazka? Zeazkarik izatekotan Bizkaia litzake. Bizkaia tarra zan Sabin Arana.
- (14) Ondo dago gure agirietan euskerea agertzea, beste batzuk euren izkuntzak agertzen dabezen lez. Guk geurea zergaitik ez?
- (15) Idazle onak eritxi txarra dauka EITB'ko egitarauai buruz. Onetan ez naz epaile, baiña egitarau txiroak ba-dira, obetu egin bearko dira eta euskaldunak euskerazkoa entzuten eta ikusten alegindu
- (16) Juan Jose Ibarretxe euskaldun barrien eredu dogu. Etxean ez eban euskerea ikasi beste euskotar asko eta akok be ikasten ez dabena lez. Audio'koa da eta an euskerea antxiñatik galdu-antzean dago. Berak gure izkuntza naikoa ondo erabilten ikasi dau. Beste askok be ori egin bear leukee, esaterako Anasagasti'k.
- (17) Eskerrak Ignazio Gartzia'ri! Beste askok egin bear leukee alegin ori euskerea ikasteko.
- (18) Joseba Arregi aldi baten ondo ebillen euskerearen arloan baiña geroago ta okerrago doa. Irakurri dot bere liburua be, eta eritxi gitxitan nator beragaz

batera: (“La nación vasca posible”. Crítica-Barcelona. Erderaz dago. Zergaitik ez bietara edo, gitxienez, zeozer euskeraz? Maitasuna falta!) Antza dagoanez euskerea irakasten bizi da, zelan atzerantza gure izkuntzaren alde jokatzeko bidean? Euskerea ez dala egokia eguneroko bizitzarako eta alkar-izketarako, diño. Lentxuago aztertu dogu arazo au eta baietzaren alde geratu gara. Gai oneri buruzko idaz-lan baten irakurri dogu: “Euskaldun él, para vergüenza”.

- (19) Goitik jartzen dan izkuntza gorrotatu egiten dala eta ez dala onartzen diño jaun onek. Ba, erdera goitik bera ezarri dauskue eta ez dakit gorrotatu egiten dogun, baiña ikasi eta erabili egiten dogula bear dan baiño geiago, ori bai.
- (20) Gure eskoletako esku-liburu batzutan ez dala España aitatzen. Eta aiatu bear da? Euren esku-liburuetan aitatzen da Euskalerrria? Ez dago txarto bakoitxak bere bokartari sua urreratzea.
- (21) Euskalerrria non dagon esateko esku-liburu orreik diñoena ez dago ain txarto: “España-inguruan eta Frantze-barrenean”. Eta españatarrak beti alegindu dirala Euskalerrria menperatzeko eta nortasun

bagerik izteko. Ori egi aundia da eta bizitza osoan zomatu dogu guri euskerea kentzeko alegiña, umetatik asita, len be esan dogun lez.

- (22) Euskalerrrian ikusi dogun gogorkeria beti izan da gure erriaren aurka eta ETA-ren jokabidea ez da besterik erantzun txar bat baiño.
- (23) Euskerearen gramatika gaitxa dala? Norentzat? Euren izkuntza latinkumea dabenentzat bai, baiña txinatarrentzat gaztelerea baiño errezagoa da. Kontuan artu, esaterako, zelako nastea dauken latinkumeak kuntza edo generoagaz: “arbol” zergaitik da arra eta “casa” zergaitik emea? Eta “mar” ez bata eta ez bestea. Euskereak ez dauka kuntza edo jenerorik. Aditzaren ikan dago emakumeentzat aditzera bereizi bat.
- (24) Azterketa egin bear litzake EITB-ko egitarauai buruz. Ez dot uste idaz-lan orretan agertzen dan bestean txarrak diranik. Dana dala, ori alboko arazoa da. Eta euskaldunak euskerazko egitarauak gitxi ikustea, bardin. Ezer oker ba-dago, zuzendu daigun.

OLAZAR-tar Martin-ek

BATZAR NAGUSI BEREIZIA

Maiatzaren 8n. egunean, 2008n. urtean,
EUSKERAZALEAK ALKARTEA'K
Batzar Nagusi Bereizia egingo dau.

Lenengo deia: Zazpi ta erdietan
Bigarren deia: zortziretan

Gai bakarra: Gure Araudia eguneratu
Eusko Jaurlaritzaren eredua
aurrean dala.

ZUZENDARIAK

ASAMBLEA GENERAL EXTRAORDINARIA

El día ocho de mayo de 2008
EUSKERAZALEAK ALKARTEA
celebrará Asamblea General Extraordinaria.

1.ª Convocatoria: 7:30.
2.ª Convocatoria: 8:00

El punto único del orden del día será: Poner
al día nuestros Estatutos teniendo presente el
modelo de Eusko Jaurlaritza.

EL PRESIDENTE